

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Kodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Mishle

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 594 [1833 oder 1834]

IT

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9155

(יחזקאל ב"ח) ונכרנו בה כל פנינו: (כח) ונרנן מפריד אף. וע"י ריגונו ותרעומתו מפריד ממנו אלופו של עולם: (ל) עולה עיניו. ל' קרינה וכן איענה עליך עיני (תהלים ל"ג): כלה רעה. כמו כי כלתה אליו הרעה וגו' וגורם לבא רעה לעולם: (לא) צדק לדקה תמלא ע"י הדקה מאריבין ימיהם: (לב) ומושל ברוחו. כובש את ילדו: (לג) בחיק יושל את הגורל. צינו לצין עלמו אדם מעיל גורל: ומה' כל משפטו. לצבור לכל אחד ואחד חלקו:

רן (א) טוב פת חרינה ושלוה בה. טוב היה להקב"ה להחרי' ביתו ועירו והיה בשלוה מעבירותיהן של ישראל: מבית מלא זבחי ריב. שהיו מקריבין זבחי ריב בביתו: (ב) עבד משכיל וגו'. על שהשכיל כ"נ לפסו' ג' פסיעו' לכבודו של הקדוש צ"ה עלה לגדולה ומושל בישראל שהובישו מעשיהם וחלק נחלתם לעיניהם. ד"א גר לדיק טוב מאורח רשע ולע"ל יחלק שלל ונחלה בתוך צ"י שנאמר (יחזקאל י"ז) והיה השבט אשר גר הגר וגו': (ג) מצרף לכסף וכור לזהב. המצרף עשוי לזרוף כסף למלאכתו וכן הבור לזקק הזהב אבל הלבנות הקב"ה וזקקן ובוטן וידע מחשבותם. מצרף לכסף נ"י שורפין בו כסף ועושין אותו מאפר מקלה ע"ג מרם קרוי מצרף. וכור לזהב כלי שורפים בו את הזהב כלי שזוקקין בו את הזהב כמו קדירה שבורה קרוי כור: (ד) מרע. רשע: מקשיב על שפת שקר. מקבל ל"הר ועדי שקר: מזין. מאזין מי שהוא משקר מאזין על לשון הוות: עטרת

(כח) איש תהפכות ישלח מדון ונרנן מפריד אלוף:

(כט) איש חמם יפתה רעהו והוליכו בדרך לא טוב: (ל) עצה עיניו לחשב תהפכות קרץ שפתיו כלה רעה:

(לא) עטרת תפארת שובה בדרך צדקה תמצא:

(לב) טוב ארץ אפים מגבור ומשל ברוחו מלכד עיר:

(לג) בחיק יוטל את הגורל ומיהזה כל משפטו:

יז

(ח) טוב פת חרבה ושלוה בה מבית מלא זבחי ריב:

(ג) עבד משכיל ומשל בבן מביש ובתוך אחים יחלק נחלה:

(ג) מצרף לכסף וכור לזהב ובהן לבות יהוה:

(ד) מרע מקשיב על שפת און שקר מזין על לשון הוות:

(ח) רעג לרש חרף עשהו שמה לאיד לא ינקה:

- (כח) דער גלייסנער פֿערנאָלאַסט שטרייס, דער פֿערליימדער טרענגט זעלבסט אינגיגע פֿריינדע.
- (כט) דער פֿרעפֿלער פֿערלאַקקט זיינען נעכטען, אונד לייטעט איהן אויף שלעכטע וועגע.
- (ל) רענקע זינגענד ווינקט ער מיט דען אויגען, פֿערצערט דיא ליפפֿען, אונד פֿאַללענדעט דאָז בעוע.
- (לא) דאָז גרויע אַלטער איזט איינע עהרענפֿאַללע קראַגע, אויף דעם וועגע דער טונגענד ווירד זיא עררייכט.
- (לב) דער לאַנגמיטהיגע איזט פֿאַרזיגליכער אַלס איין קריעגעס-העלד;
- דער זיך זעלבסט בעהעררשט, בעססער אַלס איין שטאַרט - עראַבערער.
- (לג) דאָז לאַזאז ווירד אין דען שאַאס הינגעוואַרפֿען, זיינע ענטשיידונג אַבער פֿאָן גאָטט בעשטימטט.

יז

- (א) בעססער טראַקנעס בראַד אין רוהע, אַלס גאַסטמעהלער אין איינעם הויזע פֿאַלל צאַנק.
 - (ב) איין פֿלייסגער שקלאַפֿע העררשט איבער דען נאַכ-לעסיגען העררן - זאָהן,
 - אונד טהיילט אָפֿט דען נאַכלאַס מיט דען פֿערוואַנדטען.
 - (ג) פֿיר זילבערפֿראַבע איזט דער שמעלצטיגעל, פֿיר גאָלד דער אָפֿען,
 - דיא הערצען אַבער קאָן נור גאָטט פֿריפֿען.
 - (ד) ווער אויף טריגליכע ליפפֿען הערט, איזט איין בעזעוויכט, ווער אויף פֿאַלשע צונגע האַרכט, איין ליגנער.
 - (ה) ווער דעס אַרמען שפּאַטטעט, לעסטערט זיינען שעפֿפֿער, דער שאַדענפֿראַהע, בלייבט ניכט אונגעשטראַפֿט.
- ענקעל
- ממך אל תוליא לעז על הגורלות שבו עתידה הארץ לחלק (עיין רש"י יהושע ז' י"ט).

(כח) ונרגן מפרד אלוף, דובר סר' ברכילו' (ראב"ע). אלוף, עינו מכויד אלוף מאוף ואלוף הוא כמו אופי ומיודעי. (ל) עוצה עיניו, הוא כמו עולם והנה האיש אשר ירמוז בעיניו יסגור אותן מעט, והפסוק הזה מוסב על שלפניו להורו' אף יוליד האיש חמס את רעהו תועה כי ירמוז לו בעיניו לנא וגם בשפתיו יקרן ויכלה הדע. לחשוב חשכות, הכשדי חרגס וחשב הפכתא פתר הלמ"ד כמו וי"ו, וחולי הלמ"ד במקום ב"ת ושעורו בחושב חשכו' וכן חרגמתי. (לא) עטרת השארת, כי כל אדם יתנו כבוד ויקר לזקן. (לג) בחיק יוטל אח הגורל, ידוע כי בימים הקדמונים הפילו גורלות על כל דבר ועלם אשר אין ליד הדיין להוליא לחור, והנה אם העם לא יאמינו כי משפט הגורל מה' ילא ויחשבו כי אך מקרה הוא, לא יאנוולא ישמעו לו, ולזה החזיק המלך החכ' האמונה במשפט הגורל בלב העם; וכבר אמרו חז"ל כי עכן אמר אל יהושע: בגורל אתה בא עלי אתה ואלעזר הכהן גדולי הדור אתם הטילו הגורל על שניכם ויטול על האחד, אמר לו יהושע: בני שים נא כבוד, בנקשה עיין רש"י יהושע ז' י"ט).

יז (א) מביח מלא זבחי ריב, שעור הכתוב מזמנים זבית מלא ריב. (ב) עבר משכיל, החכם דא"א השכיל לתרגם משכיל (פלייפונער), אולם כל ידעתי מדוע לא פירש גם בן מניש מענין התנגדות כמו כי בושש משה (שמות ל"ב א'). ובחוק אחים, ידוע כי אין זה זר בארלות אשר ימכרו העבדים ללמיתות (זייבאייגענע) שאם ימלא עבד קן בעיני אדוניו ילחזהו לחפשי, וגם לא היה זה מן הנמנע בימי' ההם כי לפעמים יתן לו את בתו לאשה, ואז יחלק נחלה בין אחים. (ג) מצרף לכסף, הכוונה אם גם יש מצרף לכסף וכור לזהב ועי"ז נוכל להכדיל בין סיני' לכסף ולהוליא יקר מזולל, אבל הלכות לא יבחו אף ה' כי האדם יראה רק לעינים. (ד) מרע מקשיב, מי שמקשיב על שפתי און הוא מרע, והמוזין (כמו מאוזין) על לשון הות, הוא איש שקר; הות נרדף עם און ועינוו כאן שא, עיין רד"ק בשרשים. (ה) חרף עשהו, עיין לעיל (י"ד ל"א).

- (ו) עֲמַרְתָּ זִקְנִים בְּנֵי בָנִים
וְתִפְאַרְתָּ בָנִים אֲבוֹתָם:
- (ז) לֹא-נְאוּה לְנָבֵל שְׁפַת-יִתְרָה
אִף כִּי-לְנָדִיב שְׁפַת-שָׁקֶר:
- (ח) אֲבָן-חֵן הַשְׁחָד בְּעֵינַי בְּעֵלְיוֹ
וְאֶל-כָּל-אֲשֶׁר יִפְנֶה יִשְׁכִּיל:
- (ט) מִכְסֵּה-פֶשַׁע מִבְּקֵשׁ אֲהַבָּה
וְשִׁנְיָה בְּדָבָר מִפְּרִיד אֱלֹהִים:
- (י) תַּחַת גְּעֵרָה בְּמִבִּין
מִהֲכֹת כְּסִיל מֵאָה:
- (יא) אֶךְ-מְרִי יִבְקֹשׁ-רַע
וּמִלְּאֶךְ אֲכֹזְרִי יִשְׁלַח-בּוֹ:
- (יב) פְּגוֹשׁ דָּב שְׁכּוֹל בְּאִישׁ
וְאֶל-כְּסִיל בְּאוֹלָתוֹ:
- (יג) מִשְׁיֵב רָעָה תַּחַת טוֹבָה
לֹא-תִמְיֵשׁ רָעָה מִבֵּיתוֹ:
- (יד) פּוֹטֵר מַיִם רֵאשִׁית מְדוֹן
וְלִפְנֵי הַתְּגַלֵּעַ הָרִיב גְּמוֹשׁ:
- (טו) מִצְדִּיק רָשָׁע וּמִרְשִׁיעַ צְדִיק
תּוֹעֵבֶרֶת יְהוָה גַּם-שְׁנֵיהֶם:
- (טז) קָמָה-יָנֵה מִחִיר בְּיַד-כְּסִיל
לְקִנּוֹת חֲכָמָה וְלֵב-אֵין:

(ו) עטרת זקנים . כשרואים בני בניהם הולכים בדרכ טובים : ותפארת בנים אבותם . כשאותיהם לדיקי היא תפארת הבני . (ו) שפת יתר . דברי גאווה : אף כי לגדיב . וכ"ש שלא נאה שפת שקר לגדיב : (ח) אבן חן . כשאר' בא לפני הקדוש ב"ה ושוארו בדברים ושכל לו אבן חן ומרגליות היא בעיניו : אל כל אשר יפנה ישכיל . בכל מה שצדק ממנו מלכיו : (ט) מכסה פשע מבקש אהבה אם יחטא איש לאיש זה מכסה עליו ואינו מוכיר לו חטאתו ואינו מראה לו פנים ועוסי' גורם לו שיאהב אותו : ושונה בדבר . שנוטר איב' ומזכירו כך וכך עשי' לי . מיד : מפריד אלוף . אז מפרי' ממנו אלוסו של עולם שהוא הקדוש ב"ה שהזהירו לא תקי' ולא תטור (ויקרא י"ט) : (י) תחת גערה במבין . תחת זו טעמו למעלה בתי' ו' משא"כ בכל המקרא לכך אני אומר שהוא שם דבר כמו תחת וכן פירושו הנכעז גערה ניכר' במבין יותר מק' מכו' שמבין את הכסיל : (יא) אך מרי יבקש רע . כלומר מי שכל דבריו מרי וסרבנות הוא יבקש רע : (יב) פגוש דוב שכול באיש . טוב לאדם שיפגע בו דוב משכל ואל יפגע בו א' מן הכסילים מעע"ז המסית אותו לע"ז : (יד) פוטר מים ראשית מדון המתחיל במריבה הוא כפותח חור בגדני אבני אמת המים והמים יולאין בו והחור הולך ומרחיב כן המדון הולך וגדל תמיד : ולפני התגלע . קודם שתתגלע חרפתיך נטוש את הריב : (טז) למה זה מחיר ציד כסיל לקנות חכמה . ללמוד תורה : ולב אבן . ואין כלל לקיימה ואינו לומד תורה אלא לקנות שם :

בכל

חמוש קרי

הריב : (טז) למה זה מחיר ציד כסיל לקנות חכמה . ללמוד תורה : ולב אבן . ואין כלל לקיימה ואינו לומד תורה אלא לקנות שם :

בכל

משלי יז

באור מג

- (ו) ענקעל זינד דיא קראַנע דער גריוון , דער קינדער רוהם זינד איהרע עלטערן .
- (ז) ציעמט עם ניכט דעם נידריגען גראַס צו שפרעכען , פיעל וועניגער דעם פאַרנעהמען צו פראַהלען .
- (ח) איין צויבערשטיין איזט דיא בעשטעכונג פֿיר דען שפענדער , וואָהין ער זיך ווענדעט , ברינגט ער איהם גליק .
- (ט) ווער איינטראַכט זוכט , איבערגעהעט בעליידיונג , ווער זיא איממער ריגט , טרענעט דען אינגיסטען פֿריינד .
- (י) איין פֿערווייז ווירקט מעהר ביים פֿערשטענדיגען , אַלס הונדערט שלעגע ביים טהאַרען .
- (יא) דער רובֿלאַזע זוכט עמפּערונג , פֿיר איהן מוס דער גרויזאמסטע באַטהע געזאנדט ווערדען .
- (יב) בעסער איינען וויטהענדען בערען בעגעגנען , אַלס איינען טהאַרען אין זיינעם וואָהנע .
- (יג) ווער גוטעס מיט בעזעם פֿערגילט , דעססען הויז פֿערלעסט דאָ אונגליק ניכט .
- (יד) צאַנק אַנפֿאַנגען , הייסט איינען וואַססערראם דורכֿ־ ברעכען , בעפֿאַר דיא דרך עראייפֿערסט , פֿערלאַססע דען שטרייט .
- (טו) דען שולדיגען לאַזשפרעכען , אונד דען אונשולדיגען פֿערראַמען , ביידעס איזט דעם עוויגען איין גרייל .
- (טז) וואָרום פֿערטרויעט מאַן געלד דער האַנד דעם טהאַרען ? צו ערווערבען געברייכט איהם יאָ קלוגהייט אונד איינזיכט ?

דער

הלפנות (נאָרדען), ואף כי ספרו לנו כותבי המסעות הראשונים כי מלאו כבר (בבואם לארץ כינח) מחט המושכת (אחגנעטנאָרעל, קאָנפּאָס), אשר היא לאות לעוברי ארמות ימים, וידוע הוא כי בארץ כינח כל המדעים כאשר המה גם עתה כבר היו מימי ימי קדם ושנות עולמים, כי יושביה עודם נלבים על סולם החכמה במקום אשר רגלי אבותיהם עומדות שם מימות עולם לא עלו ולא ירדו זו — ולפירוש הזה יהי' המשל הזה דומה מאוד לנמשל, כאשר יבין כל משכיל . (ט) מכסה פשע, האיש אשר יבקש אהבה ישא לפשע זולתו ולא ידבר ממנו כלל, אולם אשר תמיד יזכיר פשע רעהו גם אחר כבר שלח לו הוא מפריד אלוף, כלומר אלופו, כי אין לך רע בעיני איש מאם נשים את חטאתו לנגד עיניו תמיד . (ז) תחת גערה במבין, שראו נחת חרד ותחל הגערה במבין (בן מלך), וא"כ תחת פעל הגערה, ומה שבא הנגינה מלעיל עיין ספר המלים להחכם געזעניוס . (יא) אך מרי, סרס המקרא ודרשהו, הרע כלומר (איש רע) יבקש אך מרי, ולכן מלאך אחזי ישלח בו, אס שלוח בית דין, או ש'ענ"ג בידי שמים כענין משלחת מלאכי רע' (תהלי' ע"ח מ"ט) . (יב) פגוש רב, שעורו טוב פגוש . רב ישכול, הוא דב הנקבה לעת יגולו את גוריה כי אז אין לעמוד מתמחה, אך הזכיר פה בשם המין ולזה בא כלל זכר . (יד) פוטר מים, תרגמתי כדעת רש"י שאמר המתחיל במריבה הוא כפותח חור בגדרי אבני אמת המים ע"כ, ופוטר מים הוא שזולח מים חולה כי זה הוראת שרש פטר (עיין רד"ק בשרשיו) . ולפני החגלע, שרש גלע יורה על התלהבות במריבה (זיך ערהיטלען ערהייפערן חיק טטרייטע) (עיין ספר המלים להחכם געזעניוס) . (טו) מצדיק רשע, כלומר כאשר הוא עין פלילי להרשיע הנדיק, כן הוא אס נאום ונאמול על הרשע להלדיקו, כענין ודל לא תהדר בריבו . (טז) למה

(יז) בְּכָל-עַת אֲהַב הָרַע
 וְאֵחָ לְצָרָה יוֹלֵד:
 (יח) אָדָם חֲסֵר-לֵב תוֹקֵעַ כָּף
 עֵרֵב עֲרֵבָה לְפָנָי רַעְהוּ:
 (יט) אֲהַב פֶּשַׁע אֲהַב מִצָּה
 מִגְבִּיָּה פִתְחוּ מִבְּקֵשׁ-שֶׁבֶר:
 (כ) עֵקֶשׁ-לֵב לֹא יִמְצָא טוֹב
 וְנִהְפֵךְ בְּלִשׁוֹנוֹ יִפּוֹל בְּרַעְיָה:
 (כא) יֵלֵךְ כְּסִיל לְתוֹגָה לוֹ
 וְלֹא-יִשְׁמַח אָבִי נָבֵל:
 (כב) לֵב שֹׁמֵחַ יִיטִיב גְּהָה
 וְרוּחַ נְכֹאָה תִיבְשֶׁגְגֶרֶם:
 (כג) שׁוֹחַד מִחֵק רָשָׁע יִקַּח
 לְהַטּוֹת אֲרָחוֹת מִשִּׁפְטִי:
 (כד) אֶת-פָּנָי מִבֵּין חֲכָמָה
 וְעֵינָי כְּסִיל בְּקִצֵּה-אֲרָץ:
 (כה) כַּעַם לְאָבִיו בֶּן כְּסִיל
 וְמֹמֵר לְיוֹלְדָתוֹ:
 (כו) גַּם עֲנוּשׁ לְצַדִּיק לֹא-טוֹב
 לְהַכּוֹת נְדִיבִים עַל־יִשְׂרָאֵל:
 (כז) חוֹשֵׁךְ אֲמָריו יוֹדֵעַ דָּעַת
 וְקִרְרוּחַ אִישׁ תְּבוֹנָה:
 (כח) גַּם אֹיִל מִחֲרִישׁ חֲכָם יִחְשָׁב
 אֲטָם שׁוֹפְתֵי נָבוֹן:

יקר קרי

(יז) ככל עת אוהב הרע. לעולם הוא אוהב רעים לקנות אוהבים: ואח לצרה יולד. לך הרע כאח לעזר לך ולהשתחף בברתך: (יח) אדם חסר לב תוקע כף. ערבות ממון. ד"א תוקע כף לרשעי' כדי ללכת בחוקותיהם והרי כבר עורב ערובה לפני רעהו כבר ערב להקב"ה לשמור מצותיו: (יט) אוהב פשע. לפשוע בחבירו: אוהב מלה. להתקוטט ולריוט: מגביה פתחו. מדבר בגאווה כמו (מיכה ז') שמור פתחי פיך: (כב) לב שמח ייטיב גהה. בשאדם שמח בחלקו פניו מאירין: (כג) שוחד מחיק דשע יקח. הקב"ה מקבל שוחד דברים מחיק הרשעים כלומר בסתר בינו לבנינו: להטות ארחות משפט. להפוך דיו מרעה לטובה: (כד) את פני מבין חכמה. החכמה לפני מבין הוא: ועיני כסיל בקצה הארץ. לומר אין החכמה מלויה לפני כי רחוקה היא ממני אך אוכל לשנות סדר נזיקי' שהיא ל' פרקים מסכת כלים ל' פרקים מסכ' שנת כ"ד פרקים אבל לחכם הוא דבר קל היו' שונה ב' פרקי' ומחר ב' ואומר כך עשו אוחז שהיו לפני מעולם: (כה) נעם לאביו בן כסיל. כגון ירבעם נעם הוא להקב"ה: וממר ליולדתו. לכ"י שהטויה הוא: (כו) גם ענוש לצדיק לא טוב. לא אמר הקב"ה למחות שם ישראל מעל הארץ כי לא טוב צעיניו לענוש כולם: להכות נדיבים עלי יושר. להכות הטובים שבהם שהיו נדיבים עלי יושר שנאמר

(מלכים א' י"ט) והשארתי בישראל שבעת אלפים כל הברכי' אשר לא כרעו לבעל. נדיבים עלי יושר דוגמת האמור במקום אחר (ישעי' ל"ב) ונדיב נדיבו' יען והוא על נדיבות יקום נמלא נדיב על נדיבות: (כז) חושך אמריו. מי שהוא יודע אינו מרבה בדברים: יקר רוח. מונע דברים איש חנונה: להאזה

- (י) דער פרייע פרייעד ליעבט איסמער, אונד ציינט זיך אלס ברודער צור צייט דער נאָטה.
- (יח) נור דער אונבעוואַנענע ליסטעט דורך דען האַנדשלאַג בירגשאַפֿט פֿיר ווינען נעכסטען.
- (יט) ווער צאָנק ליעבט, ליעבט אויך טהעטליכקייט, ווער ווינע הויזטהיר האָך אַנלעגט, ווילל, דאָס מאַן שאַרען ליידע.
- (ג) איין אַרגליסטגעס הערץ ווירד הייל ניע פֿינדען, ווער פֿאַלשע שפּראַכע פֿיהרט, שטירצט אינו אונגליק.
- (כא) ווער איינען טהאַרען ערצייגט, ערצייגט זיך קוממענע דעם ניעדערטרעכטיגען פֿאַטער ערלעבט ניע פֿריידע.
- (גב) איין פֿראָהעס הערץ איזט דאָ בעסטע היילמיטטעל, איין ניעדערגעשלאַגענעס, פֿערצעהרט דאָ געביין.
- (גג) דער גאָטמלאָזע ניממט איינעם דיא בעשטעוונג איזט אום דאָ רעכט צו בינען.
- (כד) דעם פֿערשטענדיגען ליעגט דיא וויזיהייט פֿאַר אויגען, דער טהאַר זוכט זיא אַם ענדע דער וועלט.
- (כה) איין טהעריכטער זאָהן מאַכט דעם פֿאַטער פֿערדרום, אונד דער מוטטער הערצלייד.
- (כו) דעם פֿראָממען בלייבט עם אונאַנגענעהם, צו בעי שטראַפֿען אונד צו ציכטיגען דען פֿאַרנעהמען, ווען אויך מיט רעכט.
- (כז) דער קעננטניס־רייכע איזט שפּאַדזאָם מיט וואַרטען, דער פֿערנינפֿטיגע אייסערט ועלטען ווינע עמפֿינדונג.
- (כח) ועלכסט דער נאַר, ווען ער שווייגט, ווירד פֿיר קלוג געהאַלטען; ווער ווינע ליפּפען פֿערשליעסט, פֿיר פֿערשטענדיג.

זו, הלכתי על פי תרגום הכשדי שאמר למה דין אולא תגרותא לסכלא דלית ליה לבא וחכמתא, ומחיר עניו שכר, כמו במחיר זורו (מי"ג י"ח), ושעור הכתוב, למה זה (יותן) מחיר ביד כסיל וחכמה ולב איו; כלומר שאין לו לא חכמה ולא לב לקנות. (יו) בכל עת, לדעתי שעור הכתוב הבע אהב בכל עת, ויהיה אם לכרה אם תולד ואף שנת יולד בזכר, הן תמכתי יתדותי בדברי הרחב"ע שאמר יולד כמו תולד וכן זכא עליך רעה; ואם יאמר האומר כי אם הקדי' הפעל אל הפועל, ולזה לא אמר את המין כגודע, אולי יחסר כאן מלה אחת, כמו שיקר או איד שהם ל"ו, ועליו יסמוך הפעל, ואין זה זכ"כ, כאשר כתב הריק"ס בענין ו"ו נוספת (עין מכלול לרד"ק), ושעור הכתוב, ואם לכרה ושכר (או איד). יולד. (יט) אוהב פשע, הכוונה בהיפך מי שאוהב מלה הוא גם אוהב פשע ופשע הוא מזידה כמו בפשע ארץ (לקמן כ"ח ב') וכן ענינו כאן, כי יחסר גם להיות יד איש באחיו. מגביה פחחו, תרגמתי כפי פירוש החכם הרא"א ששעורו מי שיעש' פתח ביתו גבוה עד שלא יהיה נקל לבא בו, הוא מנקש שני האנשים כי רבים יכאלו בו. (כב) ייטיב גחה, שרשגהה ענינו רפואה כמו ולא יגהה מכס מזור (הושע ה' י"ג) וכן הוראתו כאן לדעת הריק"ס כלומר לב שמח הוא הטוב שנרפואות. (כג) שחד מחק רשע, תרגמתי כדעת הרא"א שרשע יקח השחד מחקי. (כד) מבין חכמה, החכם ימלא את החכמה בכל מקום אשר עניו רואות קרובה לו, כי היא בכל חלקי הנריאה, אולם הכסיל יבקשה בקלוי הארץ כי רחוקה היא ממנו. (כה) וממר ליולדהו, הנכון כי שרשו מרר כמו תמס (תהלי' כ"ח ע') מן מסס וכן תבל מן בלל. (כו) גם ענוש לצדיק, כל המפרשים חתרו למלוא פירוש מספיק בפסוק הסתום הזה ולא יכלו, ואנכי תרגמתי על פי חכם אחד ששעורו לענוש ולהכות הנדיבי' על יושר (כלומר ע"פ משפט הלבדק) לא טוב הוא לצדיק, כי ירע זאת בענינו לפי שעי"ז יחולל כבוד ראשי העם בעיני ההמון וכדי בזיון וקלף כגודע. (כז) חושך אמריו, היודע דעת הוא חושך אמריו, ואיש תבונה יקר לו להכיל את רוחו, כלומר רגשת לבו.

להאוח